

Амбасадоре појединих земаља у Србији од већине њихових колега издваја и сама чињеница да су толико присутни у медијима да их препознаје и шира јавност. Својевремено су нас амерички и британски амбасадори преко телевизије убеђивали да Србија треба да пристане на независност Косова, док је на исти начин руски амбасадор пружао подршку Београду.

Потом су амбасадори Немачке и САД јавно оцењивали рад Републичке радиодифузне агенције приликом доделе националних фреквенција. Амбасадор Андреас Цобел био је незадовољан што на конкурс није прошао немачки РТЛ, оценивши да је то „крајње неприхватљиво”, покушавајући истовремено да прикаже цео државни врх као корумпиране послушнике „тајкуна из Милошевићевог времена”.

У исто време, амерички амбасадор Мајкл Полт, задовољан што је (амерички) Фокс добио фреквенцију, јавно је похвалио „високе стандарде” РРА у избору телевизија које ће гледати цела Србија.

Слично Цобелу, међутим, крајем 2006. године поступила је и америчка амбасада када је критиковала одлуку Врховног суда Србије да се поништи првостепена пресуда за стрељање хрватских заробљеника на фарми „Овчара” код Вуковара. Таква критика пресуде америчког Врховног суда сматрала би се кршењем независности судске власти. Почетком априла ове године и британски амбасадор умешао се у ствари којима, према уобичајеним дипломатским стандардима, не би требало да се бави, када је челнике албанских партија са југа Србије посаветовао како би на предстојеће изборе требало да иду са заједничком листом да би у Скупштини Србије били заступљени са два посланика. Дугогодишњи дописник „Њујорк тајмса” из Београда Дејвид Бајндер, иначе, поједине западне дипломате, због њиховог понашања, називао је „проконзулима”, мислећи пре свега на некадашњег америчког амбасадора у Београду Вилијама Монтгомерија. Бајндер их је поредио са староримским властодршцима у забаченим деловима империје који су имали практично неограничену власт у покореним областима.

Слична искуства, ипак, Србија је имала и са представницима дипломатског кора са Истока. Оно што је говорио претходни руски амбасадор Александар Алексејев, шаљући поруке подршке очувању Косова и Метохије, међутим, одговарало је званичном Београду, односно његовој политици у вези са статусом КиМ.

Јавно обраћање руског амбасадора Александра Конузина српским политичарима са предлогом да се ратификација енергетског споразума разматра као прва тачка дневног реда Скупштине Србије, сигурно није преседан у понашању амбасадора великих сила у Београду, али је можда дефинитивно потврдило још једну линију поделе овдашњих политичких партија на „Русе” и „Американце”. За Демократску странку Србије, рецимо, Конузинов гест не представља мешање у унутрашње ствари наше земље, док представници власти, додуше незванично, мисле супротно. Портпарол ДСС-а Андреја Младеновић је овакав став своје странке у понедељак образложио речима да амбасадор Русије „није рекао посланицима како да гласају” већ да је само изразио очекивање да ће парламент ставити као прву тачку дневног реда ратификацију гасног споразума. У кабинету потпредседника владе Млађана Динкића, пак, „Политици” је речено да „у Србији дневни ред седнице не одређују страни амбасадори већ о томе одлучују председник скупштине и народни посланици”.

Позиције су биле различите и када је британски амбасадор Стивен Вордсворт пре месец дана дао једну „незгодну” изјаву. Вордсвортов став да је иницијатива Србије да

Пише: Б. Баковић - М. Р. Петровић
субота, 06 септембар 2008 20:22

Међународни суд правде оцени легалност проглашења независности Косова „грешка” и „изазивање”, за представнике ДСС-а је било мешање у унутрашње ствари Србије, а неки функционери владајуће већине тумачили су то као његово приватно мишљење, избегавајући директну осуду.

Председник Србије Борис Тадић, међутим, изненадно, дан после Вордсвортовог интервјуа, сазвао је конференцију за новинаре на којој је рекао да „ако неко мисли да ће ова проевропска влада одустати од одбране националних интереса зарад европских перспектива, вара се”.

Изјава британског амбасадора изазвала је чуђење и у дипломатским круговима у Београду, с обзиром на то да се не сматра уобичајеном за дипломату тог ранга. На амбасадору, као човеку за везу између своје и владе земље домаћина, односно као чиновнику који је ниже рангиран од министра, није да „кроји политику” државе у којој службује.

Нигде није записано шта се сме, а шта се не сме у дипломатској пракси, али нека правила понашања створила је пракса, каже један бивши дипломата који је желео да остане анониман.

– Јавно обраћање, слање апела, није баш уобичајено и то је потез који добар дипломата по правилу избегава, јер је на граници тога да га земља пријема осуди као некога ко се меша у унутрашње ствари.

Посебно је изненађујуће, рецимо, тражење да се мења дневни ред седнице парламента. Никада до сада нисам наишао на такав пример. То нису потези који карактеришу добар и тактичан дипломатски наступ. А овај конкретан случај посебно изненађује ако се узме у обзир да од 2000. године до данас руски парламент није ратификовао споразум о слободној трговини са Србијом. И никоме од наших политичара није пало на памет да јавно врши притисак, иако је то питање било покретано у свим разговорима – истиче наш саговорник.

Можда последњи пут када су српска власт и опозиција имали исто мишљење о контроверзном потезу неког страног амбасадора било је у априлу прошле године када су сви релевантни политички актери, на челу са Владом Србије, осудили речи бившег немачког амбасадора Андреаса Цобела да би проблем Косова требало решити што пре „у смислу надзиране независности”, јер би, у супротном, могли да буду отворени проблеми у Војводини и Санџаку.

Међутим, епилог косовског проблема, према речима политичког аналитичара Дејана Вука Станковића, у знатној мери је интензивирао разврставање странака према спољнополитичкој оријентацији, па је то сада можда и најбољи критеријум поделе српске политичке сцене. Како каже, практично све релевантне странке су опредељене или за Русију или за Запад, и њихове реакције на одређене унутрашње догађаје и појаве условљене су њиховом спољнополитичком оријентацијом.

Зато ће, ако су блиске Русима, и све потезе са њихове стране тумачити кроз чињеницу да нам Русија помаже у вези са Косовом, док ће бити осетљиви на ставове западне стране.

– Руског амбасадора ће, због тога, посматрати као некога ко чак и треба да буде актер на унутрашњој политичкој сцени, док ће амбасадоре западних земаља гледати с резервом. Опет, они који су прозападно оријентисани, биће благонаклони и релативизоваће чак и непримерене потезе представника тих земаља, у какве спада и мешање у формирање владе – истиче Станковић додајући да то, заправо, и није никаква

новина на домаћој политичкој сцени.

– То је само још један детаљ у нашем политичком мозаику и прилика за странке да поједине потезе страних амбасадора користе за неку врсту дневнополитичког поткусуривања – каже он.

За Душана Јањића, координатора Форума за етничке односе, понашање српских политичара само потврђује постојање „несрећне поделе на прозападне и проруски оријентисане снаге”.

– То само показује колико је низак ниво политичке свести у Србији, кад ни главни политички актери још нису схватили да нема те владе која може да опстане само захваљујући страниој помоћи, баш као ни она која се замери већем делу света – каже Јањић.

Велимир Илић је отишао у опозицију уз речи да ће Србији „једино бити боље ако Мантер и Вордсворт буду добре воље”, алудирајући на то да су амерички и британски амбасадор утицали на формирање владе коалиције За европску Србију и Социјалистичке партије Србије.

Народњаци су, иначе, америчког дипломату Камерона Мантера у неколико наврата прозивали за директан утицај на формирање актуелне владајуће коалиције.

Тако је било, рецимо и почетком јуна, када је рекао да Америка жели да помогне српском народу, али и да буде сигурна да ће будућа влада у Србији бити отворена за сарадњу која јој се нуди. „Очекујем време у ком бисмо могли да радимо са проевропским партијама и проевропском владом у Србији”, нагласио је Мантер у интервјуу „Вечерњим новостима”, додајући, између осталог, да САД желе сарадњу у привреди, као и сарадњу у култури и образовању, али да је скептичан да то може бити остварено „ако би се формирала влада Коштуница–Шешел”.

Такво понашање је, према Јањићевим речима, иначе карактеристично за дипломате који службују у „земљама неразвијене демократије”, у које спада и Србија.

У истом рангу је, очигледно, и Црна Гора, судећи бар по последњим иступима америчког амбасадора у Подгорици Родерика Мура, који све чешће и неприкривено поручује црногорским властима да признају независност Косова и Метохије, уколико желе да уђу у Европску унију.

Изјаве америчких амбасадора у Београду и Подгорици за Јањића, међутим, немају исту тежину, јер шаљу различите поруке. Мур је, према његовим речима, дао веома „благу изјаву, уз уважавање унутрашњих проблема Црне Горе”.

– Мур, заправо, више најављује оно што ће се догодити, односно црногорско признавање независности Косова. Изјаве страних амбасадора у Београду, међутим, долазе као притисак да се неке одлуке донесу – закључује Јањић.

Да ипак није реч о „благим изјавама” указује чињеница да је Мур пре два дана поновио да би црногорско признавање независности Косова допринело јачању регионалне стабилности. Њему се придружио и британски амбасадор у Подгорици Кевин Лајн, који је у интервјуу „Побједи” рекао да разуме да је „питање Косова врло осетљиво за Црну Гору и за односе са Београдом и Приштином, али да верује да је сада право време за Црну Гору да призна Косово”.

Наш саговорник који је добро упознат са дипломатском праксом и добрим обичајима у дипломатији, каже да неконвенционално (или, неретко, бахато) понашање појединих амбасадора није карактеристично само за Србију, или земље региона. Тако се, каже он, дипломате понашају према свим земљама за које се процени да су релативно слабе и да

не могу одговорити адекватном мером. Оне, наиме, не могу да узврате на неприличан потез неког дипломате на начин како би то заслуживало, јер би тако имали више штете него користи.

– То су примери такозване асиметричне зависности – мали много више зависе од великих, него они од нас. Зато они себи дозвољавају такве ствари. Сваки дипломата буде у искушењу да тако нешто учини, али добар дипломата, не три, него пет пута одмери пре него одреже. Али, очигледно, они се осећају довољно јаким да не треба ни да мере, него одмах режу – оцењује овај бивши дипломата и наводи да је у земљама „трећег света” такво понашање много драстичније (јер се директно утиче на исходе избора, промену режима...) него у земљама „источног блока”.

На потезе амбасадора, који можда излазе из оквира дипломатског бонтона, утичу највише, наравно, интереси њихових земаља. Јањић додаје да они зависе и од међусобног односа двеју држава, али и од тога да ли можда неки домаћи политичари нешто „дугују” странцима.

– Конкретно, Русија је незадовољна садашњим распоредом у Влади Србије и сада притиска економске и политичке кругове у држави. Они се не би тако понашали да им неко нешто не дугује – оцењује Јањић. Он додаје да су на Западу уверени како су они саставили садашњу српску владу, али се заборавља чињеница да је до приближавања Демократске странке и социјалиста, који су претходно имали „благослов” Москве да владу праве са радикалима и народњацима, дошло тек после Дачићеве посете Русији.

Амбасадоре појединих земаља у Србији од већине њихових колега издваја и сама чињеница да су толико присутни у медијима да их препознаје и шира јавност.

Својевремено су нас амерички и британски амбасадори преко телевизије убеђивали да Србија треба да пристане на независност Косова, док је на исти начин руски амбасадор пружао подршку Београду.

Потом су амбасадори Немачке и САД јавно оцењивали рад Републичке радиодифузне агенције приликом доделе националних фреквенција. Амбасадор Андреас Цобел био је незадовољан што на конкурс није прошао немачки РТЛ, оценивши да је то „крајње неприхватљиво”, покушавајући истовремено да прикаже цео државни врх као корумпиране послушнике „тајкуна из Милошевићевог времена”.

У исто време, амерички амбасадор Мајкл Полт, задовољан што је (амерички) Фокс добио фреквенцију, јавно је похвалио „високе стандарде” РРА у избору телевизија које ће гледати цела Србија.

Слично Цобелу, међутим, крајем 2006. године поступила је и америчка амбасада када је критиковала одлуку Врховног суда Србије да се поништи првостепена пресуда за стрељање хрватских заробљеника на фарми „Овчара” код Вуковара. Таква критика пресуде америчког Врховног суда сматрала би се кршењем независности судске власти. Почетком априла ове године и британски амбасадор умешао се у ствари којима, према уобичајеним дипломатским стандардима, не би требало да се бави, када је челнике албанских партија са југа Србије посаветовао како би на предстојеће изборе требало да иду са заједничком листом да би у Скупштини Србије били заступљени са два посланика. Дугогодишњи дописник „Њујорк тајмса” из Београда Дејвид Бајндер, иначе, поједине западне дипломате, због њиховог понашања, називао је „проконзулима”, мислећи пре свега на некадашњег америчког амбасадора у Београду Вилијама Монтгомерија. Бајндер их је поредио са староримским властодршцима у забаченим деловима империје који су имали практично неограничену власт у покореним областима.

Амбасадори деле српске политичаре на „Русе” и „Американце”

Пише: Б. Баковић - М. Р. Петровић
субота, 06 септембар 2008 20:22

Слична искуства, ипак, Србија је имала и са представницима дипломатског кора са Истока. Оно што је говорио претходни руски амбасадор Александар Алексејев, шаљући поруке подршке очувању Косова и Метохије, међутим, одговарало је званичном Београду, односно његовој политици у вези са статусом КиМ.

(Политика 05.09.2008.)